

BOSNA I HERCEGOVINA
*Agencija za razvoj visokog
obrazovanja i osiguranje
kvaliteta/kvalitete
Banja Luka*

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
*Агенција за развој високог
образовања и обезбјеђивање
квалитета
Бања Лука*

Agency for Development of Higher Education and Quality Assurance

ANALIZA PROCESA AKREDITACIJE S ASPEKTA VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Banja Luka, oktobar 2016.godina

SADRŽAJ

1.	Uvod	3
2.	Istraživanje Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta	5
	2.1. Opšti podaci o ispitanicima	5
3.	Rezultati analize	6
	3.1. Zakonska osnova i regulativa	6
	3.2. Saradnja sa nadležnim obrazovnim vlastima	7
	3.3. Organizacija procesa akreditacije	9
	3.4. Komisija stručnjaka	10
	3.5. Preporuke Komisije stručnjaka	13
4.	Prednosti i nedostaci procesa akreditacije	14
	4.1. Prednosti procesa akreditacije po mišljenju ispitanika	14
	4.2. Nedostaci procesa akreditacije po mišljenju ispitanika	15
3.	Zaključak	16

1. UVOD

Postupak akreditacije visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini provodi se u skladu sa članom 49 Zakona o visokom obrazovanju Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 49/07 i 49/09), Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj: 100/11) i pravilnicima o akreditaciji nadležnih obrazovnih vlasti. U propisima koji se odnose na postupak akreditacije predviđeno je da zahtjev za akreditaciju visokoškolska ustanova podnosi nadležno obrazovnoj vlasti (nadležnom kantonalnom ministarstvu u FBiH, Ministarstvu prosvjete i kulture RS ili u Brčko Distriktu zahtjev podnosi Odjeljenju za obrazovanje u Vladi Brčko Distrikta).

Učesnici u postupku akreditacije su:

- Visokoškolska ustanova
- Nadležno obrazovna vlast
- Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta (u daljem tekstu: Agencija)
- Komisija domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta i daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa (u daljem tekstu: Komisija stručnjaka).

Proces akreditacije u Bosni i Hercegovini je započeo 2012. godine kada je podnesen prvi zahtjev za pokretanje akreditacijskog postupka. Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini usvojen je 2007. godine, a prva visokoškolska ustanova je 2013. godine upisana u Državni registar visokoškolskih ustanova. Sporotokom procesa akreditacije se kasnilo jer nisu bile obezbijeđene sve pravne pretpostavke. Sporo se odvijao proces donošenja zakonskih i podzakonskih akata nadležnih obrazovnih vlasti, a koji regulišu postupak akreditacije.

Stanje u procesu akreditacije visokoškolskih ustanova i ukupno stanje u oblasti visokog obrazovanja treba pratiti kontinuirano, kako bi se na vrijeme, adekvatno i potpuno odgovorilo s ciljem usklađivanja procedura i primjeni propisa. Smjernice djelovanja na otklanjanju problema moraju biti sagledane iz svih uglova, odnosno, u rješavanje otvorenih pitanja treba da se uključe svi segmenti koji utiču na visoko obrazovanje, od zakonske regulative, državnih nadležnih regulatora, pa do samih organizatora i realizatora nastavnih procesa.

Zbog potrebe da se sveobuhvatno pristupi problemu i njegovom trajnom rješavanju, kroz inkluzivno djelovanje svih činilaca uključenih u implementaciju propisa i procedura u visokom obrazovanju, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta

BiH provela je anketiranje o procesu akreditacije visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini. Upitnici se trebaju fokusirati na uže dijelove procesa rada, te se i ovaj upitnik bazirao na proces akreditacije.

Ovo je jedan od na ina mjerenja zadovoljstva korisnika procesom akreditacije. Rezultati provedenog anketiranja predstavljaju trenutni presjek me usobnih odnosa procesa akreditacije i visokoškolskih ustanova, koji daje osnovne smjernice za unapre enje tog procesa. Anketirane su visookobrazovne ustanove u Bosni i Hercegovini.

Proces akreditacije se treba i može unapre ivati kako bi postao jedna od formalnih normi rada visokoškolske ustanove, a s druge strane, visokoškolske ustanove trebaju, na takav na in, prihvatiti proces akreditacije i na i na ine kako bi se vlastiti stav „neugodnosti“ u vezi sa procesom akreditacije preveo u osje aj vlastite koristi i dodatnih poboljšanja svoga rada.

Na osnovu rezultata provedenog anketiranja, name e se jedan od zaklju aka da je neophodno što prije prihvatiti normu akreditiranja kao sastavni dio radnih procesa visokoškolskih ustanova i pri tome imati na umu da sam proces akreditacije pruža mogućnost brzog interventnog djelovanja u fazama procesa visokoškolskih ustanova koji pokazu odre ene manjkavosti.

Poseban segment procesa akreditacije, koji treba biti temeljni, zasniva se na dobroj komunikaciji i saradnji. Ona nije stalna. Komunikacija i saradnja se neprekidno mijenjaju, usložnjavaju, poboljšavaju ili stagniraju, nazaduju ili dolazi do tzv. „šumova“ u komunikaciji. Zbog toga se name e zaklju ak kako je neophodno istrajati na stalnom ja anju i poboljšanju stepena komunikacije i saradnje, stalno usmjeravati ishodišta na kvalitetan i uzajaman proces koji uspostavlja kvalitativnu vezu, a ne na rezultat. Rezultati kvalitetnih saradnji e sigurno do i, i ishod ne e biti umanjen, ali e stepen saradnje i me usobnog razumijevanja i uvažavanja biti podignuti na ve i stepen zahvaljuju i upravo boljoj komunikaciji.

Jedan od na ina da se do ovakvih rezultata do e jesu upitnici-ankete, kojima se može ocijeniti trenutni stepen saradnje u procesu akreditacije, i na osnovu analize fokusirati se na eliminaciju slabosti.

2. ANALIZA AGENCIJE ZA RAZVOJ VISOKOG OBRAZOVANJA I OSIGURANJE KVALITETA

U Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova sa 30. 4. 2016. godine upisano je 20 visokoškolskih ustanova, a njih osam se nalazilo u različitim fazama postupka akreditacije (Komisija stručnjaka je obavila posjetu). U cilju promovisanja i podrške stalnom praćenju i unapređenju unutrašnjih sistema kvaliteta, radi utvrđivanja i vrednovanja djelotvornih praksi, prepoznavanja nedostataka i slabosti, a sa dugoročnim ciljem stalnog poboljšanja kvaliteta visokog obrazovanja i otvorenosti prema eksternoj evaluaciji, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine je tokom maja/juna 2016. godine provela anketiranje visokoškolskih ustanova koje su završile, ili su u toku procesa akreditacije.

U ovoj analizi predstavljeni su rezultati izrađeni zbirno za 19 visokoškolskih ustanova koje su ispunile upitnik, a prikupljeni podaci imaju za cilj davanje preporuka za poboljšanje i unapređenje svih procesa i njihovih ishoda u postupku akreditacije.

Uzimajući u obzir činjenicu da je u toku anketiranja bilo ukupno 28 visokoškolskih ustanova koje su prošle, ili su bile u toku procesa akreditacije, a njih 19 je učestvovalo u anketiranju, dolazimo do reprezentativnog broja odnosno postotka od 67,86% visokoškolskih ustanova čiji se podaci prikazuju. Broj visokoškolskih ustanova koje su aktivno uključene u ovo anketiranje predstavlja reprezentativan uzorak i na osnovu rezultata ove ankete mogu se definisati jasni stavovi i mišljenja aktivno uključenih sudionika u procesu akreditacije. Analizom prikupljenih stavova i mišljenja visokoškolskih ustanova o procesu akreditacije iz ove ankete, mogu se definisati prijedlozi i sugestije za aktivniju razmjenu iskustava i efikasnije otklanjanje prepreka u provođenju ovog procesa u budućnosti.

2.1. Opšti podaci o ispitanicima

- Od ukupnog broja ispitanika, njih 14 ili 73,7% visokoškolskih ustanova ima status univerziteta, dok njih pet ili 26,3% ima status visoke škole.
- Od navedenog broja, sedam visokoškolskih ustanova ili 36,8% ima sjedište u Republici Srpskoj, a 12 ili 63,2% u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3. REZULTATI ANALIZE

3.1. Zakonska osnova i regulativa

Polazna tačka procesa akreditacije mora biti poznavanje zakonskih osnova, odnosno zakonske regulative koja prati proces akreditacije. S obzirom na raznolikost nadležnih obrazovnih vlasti, a samim tim i zakonodavne materije u Bosni i Hercegovini, ispitanici u visokoškolskim ustanovama su pokazali visok stepen stručnosti i poznavanja zakonske regulative iz ove oblasti.

- Manjkavost nekog procesa esto je uzrokovana nejasnim procedurama ili neprimjenjivim aktima koji nisu jasno i precizno određeni. Stoga se naročita pažnja mora posvetiti pravilnom i jasnom definisanju procedura.

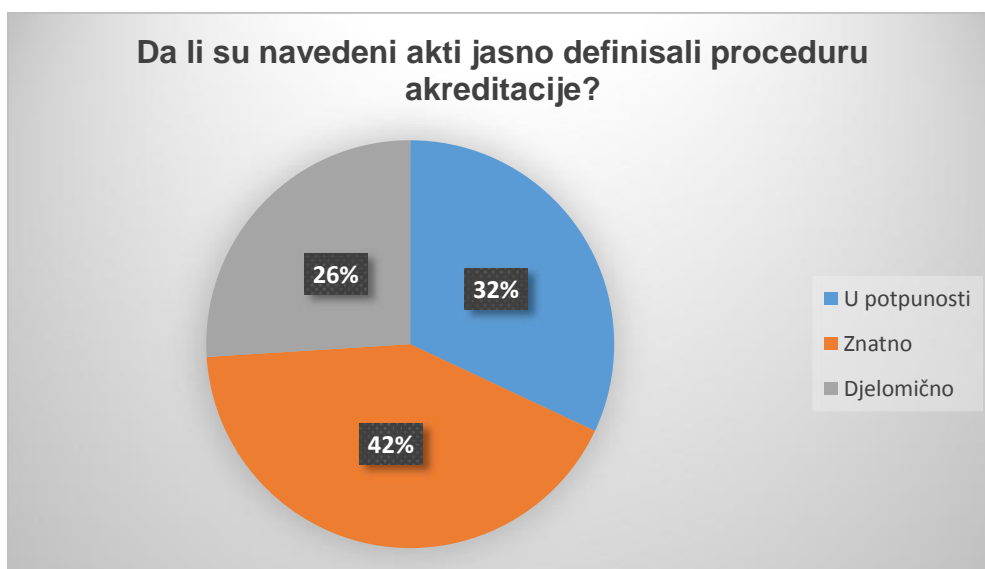
Na pitanje da se navede naziv akta kojim je definisan proces akreditacije u entitetu/kantonu ispitanici su naveli da su to:

- Pravilnici o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa (kantonalni)
- Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova u RS
- Zakoni o visokom obrazovanju

Jasno definisanom procedurom akreditacije u potpunosti i znatno je zadovoljno 74% anketiranih, što predstavlja skoro $\frac{3}{4}$ od ukupnog broja anketiranih. Na osnovu ovakvih rezultata odgovora na ovo anketno pitanje se može zaključiti da su procedure akreditacije jasne i dobro definisane. Međutim, zbog 26% anketiranih koji su u odgovorima izrazili kako su djelimično nezadovoljni, bilo bi poželjno dodatno provjeriti razloge ovakvog odgovora.

Na osnovu rezultata analize odgovora na ovo pitanje, postoje indicije da neki segmenti procedure ili akt nekog/nekim od nadležnih obrazovnih vlasti (kantonalni/entitetski) nije dovoljno jasan i precizan u definisanju procedure akreditacije.

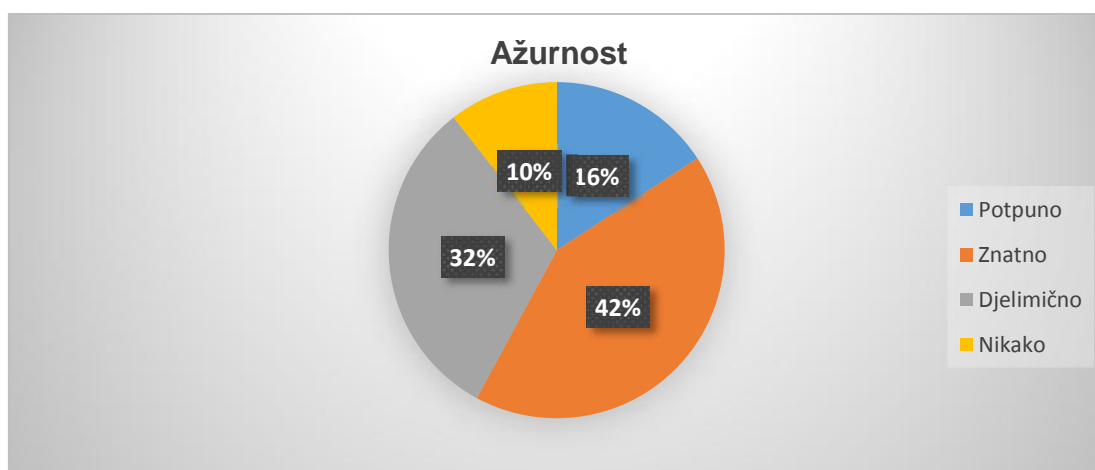
Nemete se zaključiti da je neophodno stvoriti preduslove u nadležnim institucijama vlasti i intenzivirati saradnju i razmjenu potrebnih informacija između nadležnih organa koji propisuju norme i učesnika u procesu akreditacije koji norme i zakonske odredbe trebaju primijeniti u procesu akreditacije visokoškolskih ustanova.

3.2. Saradnja sa nadležnim obrazovnim vlastima

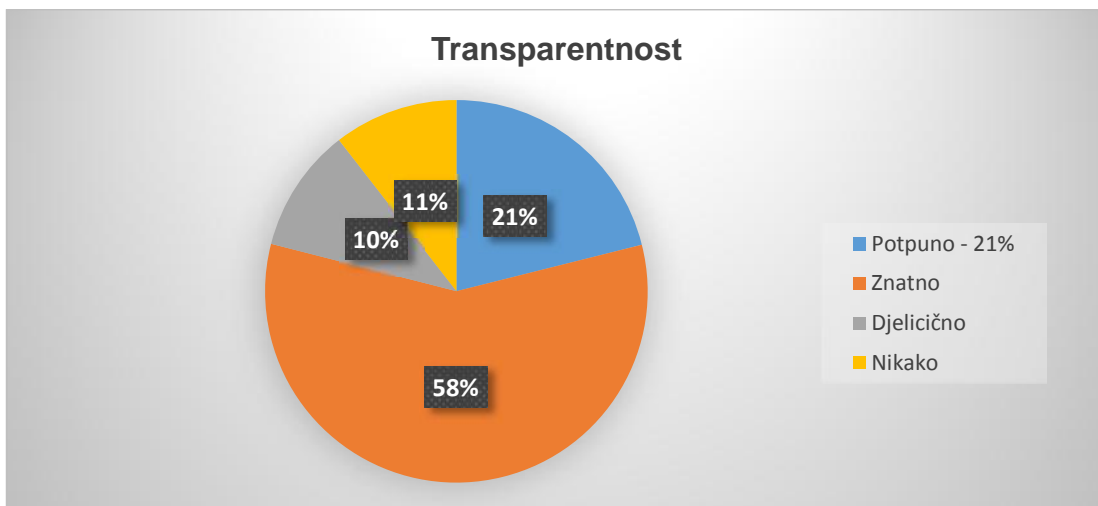
Jedan od bitnijih segmenata procesa akreditacije je saradnja sa nadležnim obrazovnim vlastima. Ovaj segment u ovoj analizi podijeljen je na ocjene zadovoljstva u odnosu na: ažurnost, transparentnost, dostupnost i stručnost nadležnih obrazovnih vlasti. Prikazani rezultati bi trebali da pokrenu procese preispitivanja saradnje i komunikacije između nadležnih obrazovnih vlasti i visokoškolskih ustanova, kako bi postotak nezadovoljstva među usobnom saradnjom bio manji.

- Potpuno zadovoljstvo ažurnom saradnjom izrazilo je 15,8%, a znatno zadovoljstvo 42,1%, što je ukupno 57,9% zadovoljnih dosadašnjom ažurnošću. Analiza rezultata odgovora o ažurnosti pokazuje kako je 31,6% djelimično zadovoljnih, a 10,5% nikako nije zadovoljno, što ukazuje na potrebu preispitivanja ažurnosti u međusobnoj saradnji.

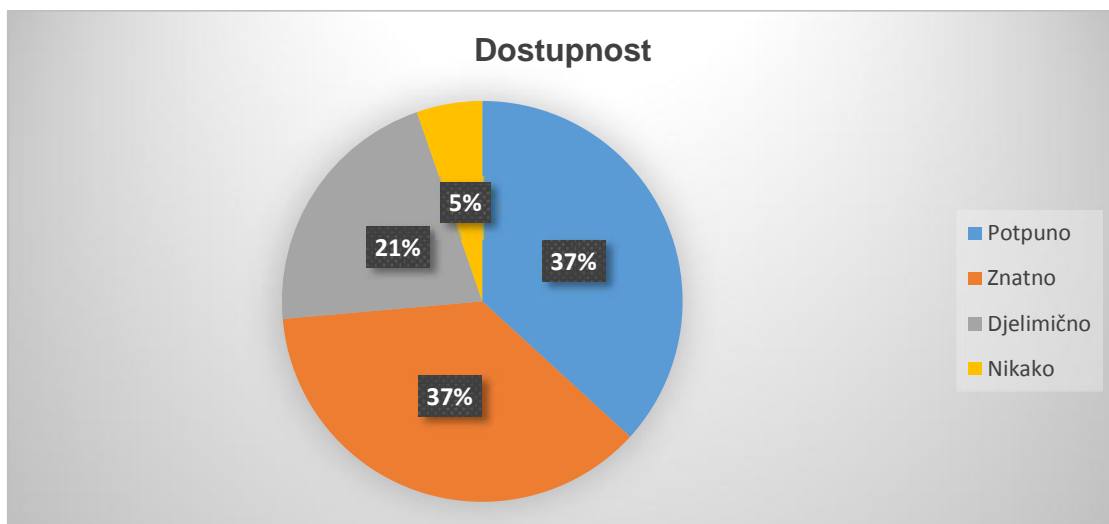
- Transparentnost u me usobnoj saradnji pokazuje visoko zadovoljstvo, odnosno 21,1% potpuno i 57,9% znatno zadovoljnih, dok je djelimi no i nikako zadovoljnih po 10,5% anketiranih.

Transparentan proces akreditacije visokoškolskih ustanova predstavlja osnovu za pojednostavljenje procedura uskla enih sa propisima svih nadležnih sudionika i ubrzanje akreditacije uz blagovremeno otklanjanje potencijalnih smetnji.

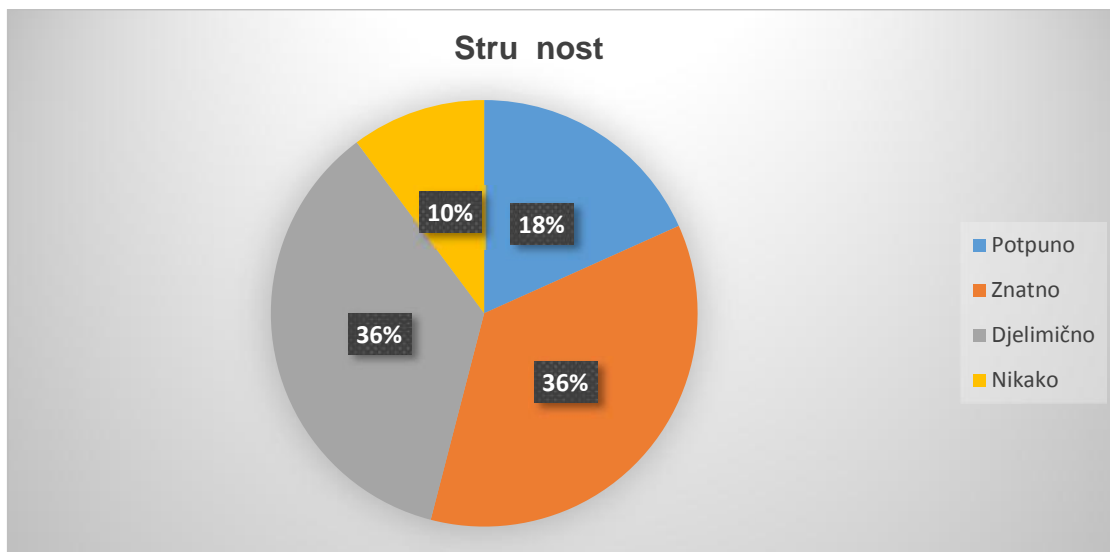
- Dostupnost je u me usobnoj saradnji u procesu akreditacije visoko ocijenjena zadovoljavaju om, odnosno potpuno zadovoljno je 36,8% i znatno zadovoljnih 36,8% anketiranih. Djelimi no zadovoljnih je 21,1%, a nikako zadovoljnih je 5,3%.

Ovo je pokazatelj da je u segmentu dostupnosti i saradnje nadležnih obrazovnih vlasti i visokoškolskih ustanova u procesu akreditacije, izgra en dobar model i mogao bi biti osnova za poboljšanje i drugih segmenata ovog procesa.

- Anketirani su zadovoljstvo stručnosti u procesu akreditacije ocijenili sa 18,8% potpuno zadovoljnih i 36,8% znatno zadovoljnih, ali su pokazali i da je potrebno poboljšati, otkloniti smetnje u procesu akreditacije kod 36,8% djelimično zadovoljnih, odnosno 10,5% nikako zadovoljnih.

Izražena je potreba za unapređenje, odnosno dodatno poboljšanja u saradnji, posebno na stručnoj komunikaciji.

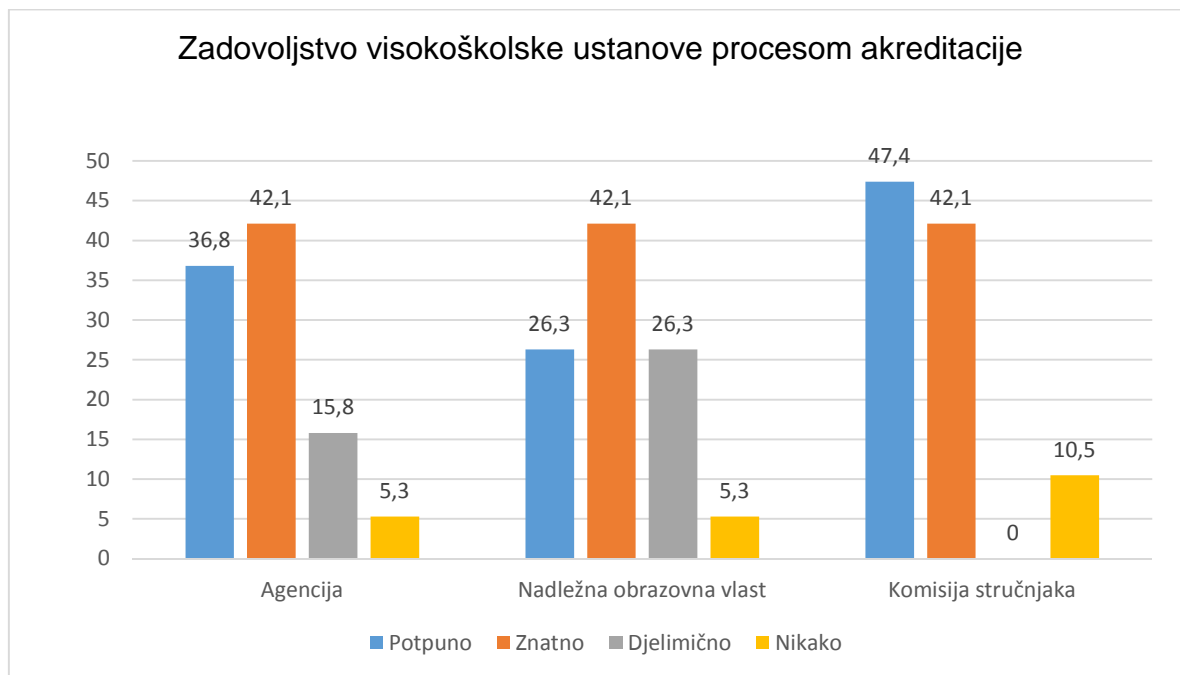
Na osnovu ukupnih rezultata o zadovoljstvu saradnje visokoškolskih ustanova i nadležnih obrazovnih vlasti u procesu akreditacije uočljivo je da je veći dio anketiranih u svim segmentima iskazao potpuno i znatno zadovoljstvo, a broj onih koji nisu nikako zadovoljni je stalan i kreće se u opsegu od 5,3% - 10,5%. Broj djelimično zadovoljnih varira od 10,5% do 36,8% i predstavlja indikator pa je potrebno uložiti više napora i pažnje kako bi se povećao stepen zadovoljstva. Posebno su naglašeni segmenti stručnosti i ažurnosti.

3.3. Organizacija procesa akreditacije

Sastavni dio uspješnog procesa akreditacije visokoškolskih ustanova je i organizacija tog procesa. Zbog toga je u upitniku postavljeno pitanje zadovoljstva organizacijom procesa akreditacije visokoškolske ustanove. Ocjenjivalo se zadovoljstvo organizacijom procedura Agencije, nadležne obrazovne vlasti i Komisije stručnjaka.

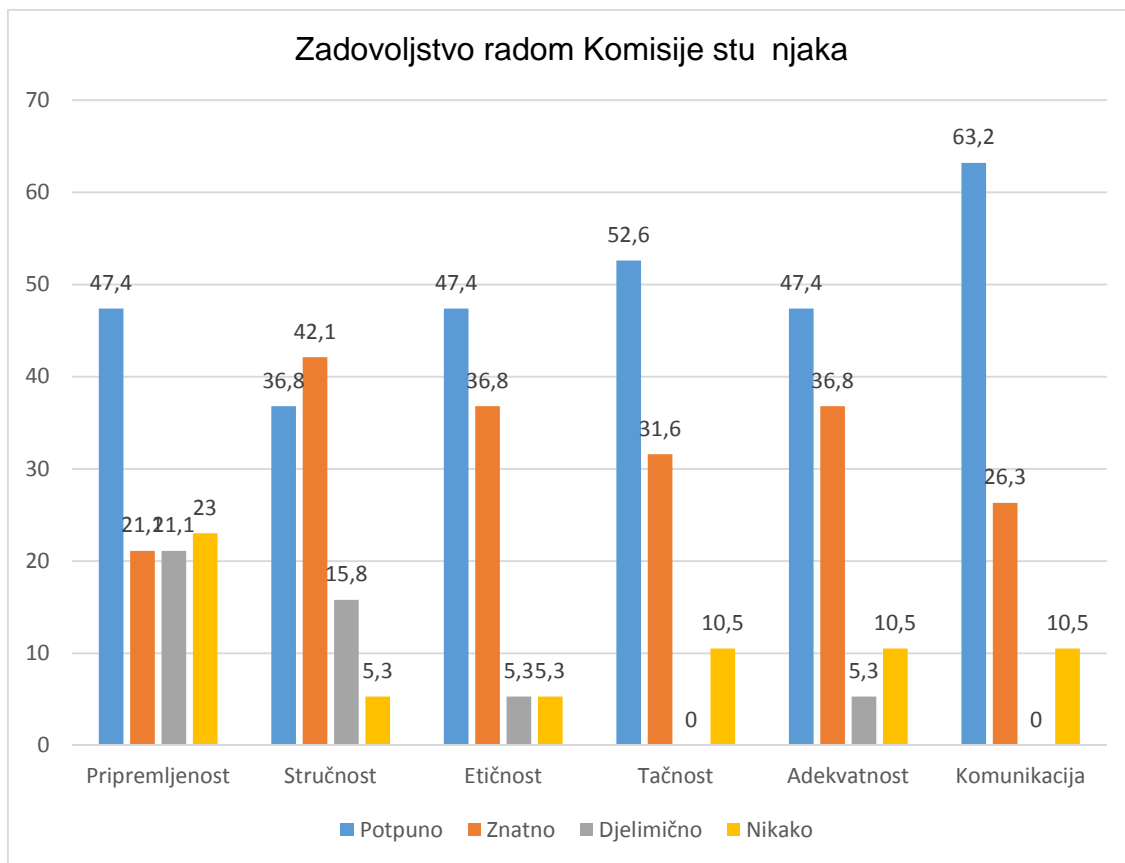
Rezultati provedene ankete pokazuju visok stepen potpunog i znatnog zadovoljstva organizacijom. Najveći stepen iskazanog zadovoljstva odnosi se na Komisiju

stru njaka, a potom na Agenciju za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta. Nadležna obrazovna vlast je najslabije ocijenjena, što ukazuje na manjkavosti u ovom dijelu procesa i ukazuje kako je neophodno da nadležne obrazovne vlasti poboljšaju organizaciju procesa akreditacije.

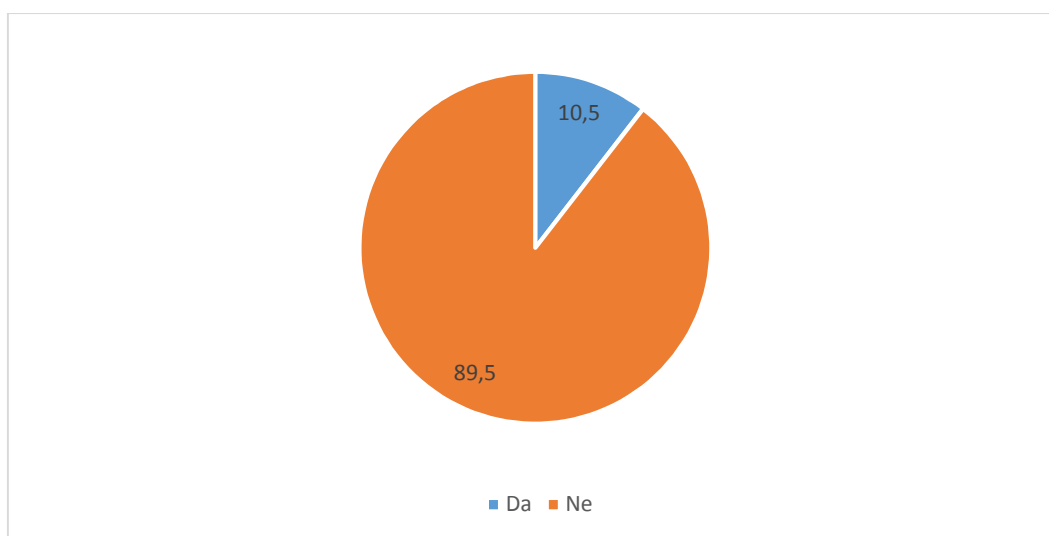

3.4. Komisija stru njaka

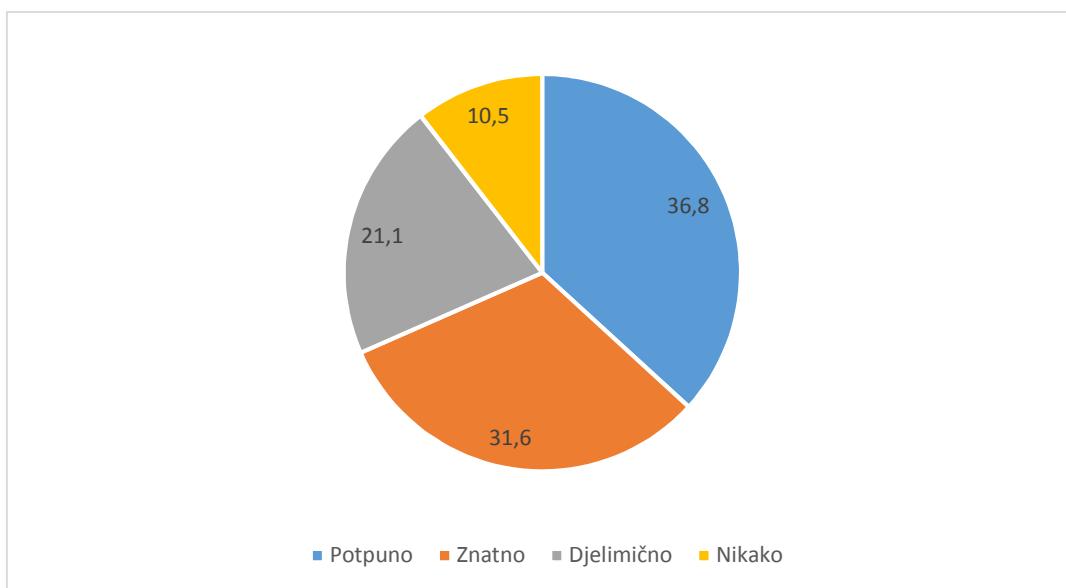
Rad Komisije stru njaka je posebno važan u procesu akreditacije, odnosno zadovoljstvo visokoškolske ustanove radom Komisije stru njaka u propisanom postupku akreditacije visokoškolskih ustanova. Posebno su važni segmenti pripremljenosti, stru nosti, eti nosti, ta nosti, adekvatnosti i komunikacije. Rezultati upitnika pokazuju da su visokoškolske ustanove najve im dijelom potpuno i znatno zadovoljne radom Komisije stru njaka. Naro ito se isti e komunikacija kao uspješna, a visoko ocijenjena je i eti nost, ta nost i adekvatnost. Uo ljevi su rezultati provedene ankete koji pokazuju djelimi no zadovoljstvo anketiranih, i onih koji nisu nikako zadovoljni, a koji su izraženiji na ocjeni pripremljenosti Komisije stru njaka.

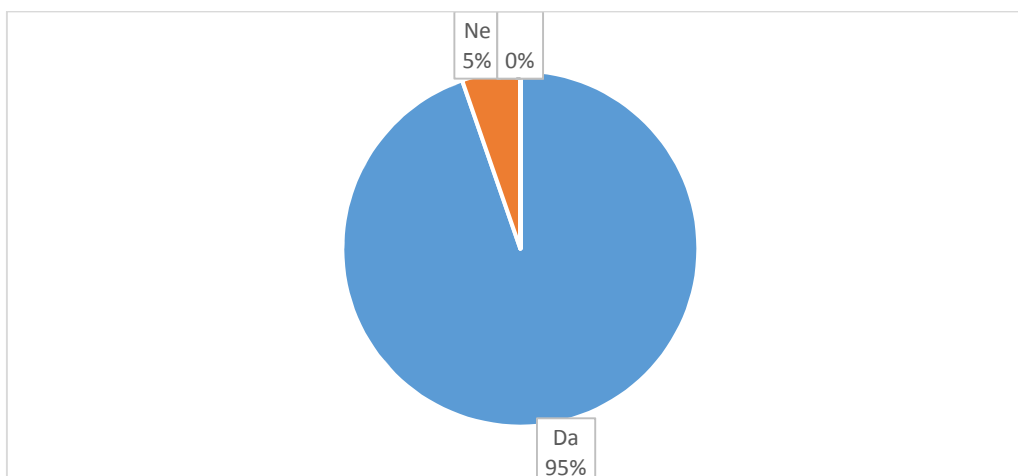
- Stav visokoškolske ustanove da Komisija stručnjaka nije tražila dokumentaciju koja nije u vezi sa akreditacijom u dobijenim rezultatima anketiranja pokazao se u postotku od 89,5%. Ovakav rezultat anketiranja predstavlja jasan signal da je Komisija stručnjaka izgradila profesionalan pristup i komunikaciju sa visokoškolskim ustanovama.

- Stepen svrsishodne komunikacije u esnika u procesu akreditacije predstavlja i podatak od 68,4% potpuno i znatno zadovoljnih anketiranih, usmenim izvještajem Komisije stru njaka. Djelimi no i nikako zadovoljnih je 31,6% i predstavlja pokazatelj Komisiji stru njaka da je potrebno još raditi na prezentaciji usmenih izvještaja kako bi i visokoškolske ustanove vidjele odre enu dobrobit za sebe, odnosno korist od ovog dijela procesa akreditacije.

- Izgra en nivo saradnje, komunikacije i me usobnog uvažavanja Komisije stru njaka i visokoškolske ustanove u procesu akreditacije se naro ito vidi kroz ovo anketno pitanje. I Komisija stru njaka i visokoškolska ustanova moraju izgraditi me usobno poštivanje i saradnju koja je usmjerena na kvalitet procesa akreditacije. Posebno je iznena uju i odgovor da jedna visokoškolska ustanova nije imala mogućnost da dostavi komentar na nacrt izvještaja Komisije stru njaka.

3.5. Preporuke Komisije stručnjaka

Visokoškolske ustanove bi trebale da proces akreditacije analiziraju sagledavaju i sve segmente i procedure u ovom postupku. Poželjno bi bilo da na cijeli proces gledaju kao na mogućnost izvlačenja njihove benefita, odnosno da iskoriste preporuke za dalji razvoj sistema osiguranja kvaliteta. Na osnovu ovog anketnog pitanja može se primijetiti da znatan broj visokoškolskih ustanova primjenjuje pozitivna iskustva, mada bi trebali svi da prepoznaju vlastite prilike i da ih iskoriste.

- Kako bi se preporuke Komisije stručnjaka što bolje iskoristile za razvoj visokoškolske ustanove, u upitniku je bilo i pitanje u vezi sa implementacijom preporuka Komisije stručnjaka. Svaka visokoškolska ustanova je na sebi svojstven način, u skladu sa svojim djelovanjem, unutrašnjom organizacijom i raspoloživim finansijskim sredstvima iznašla način kako da primijeni preporuke Komisije stručnjaka, a predstavnici visokoškolskih ustanova su istakli važnost implementacije ovih preporuka. Kao najprihvatljiviji model primjene preporuka visokoškolske ustanove su navele kreiranje planova ili njihovim uključivanjem u operativne godišnje planove prilikom revizije strategije visokoškolske ustanove. Kreiranjem akcionih planova zbog unapređenja kvaliteta se implementiraju preporuke u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima. Preporuke koje ne zahtijevaju znatna finansijska sredstva se brže i uspješnije implementiraju. Prilikom izrade akcionih planova definišu se jasni i precizni ciljevi i aktivnosti sa imenovanjima odgovornih osoba za svaku pojedinu preporuku. Neke

visokoškolske ustanove dostavljaju izvještaj nadležno obrazovnim vlastima jednom godišnje sa predstavljenim pomacima u postavljenim ciljevima. Visokoškolske ustanove naglašavaju da je potrebno uključenje u redovno upravljanje i funkcionisanje njihovih ustanova stvariti plansku i cjelovitu primjenu preporuka. Posebno se ističe važnost postojanja određenih tijela u visokoškolskim ustanovama sa primarnim radnim zadacima na osiguranju kvaliteta visokog obrazovanja (Odbor za kvalitet ili QA mreža na Univerzitetu i sl.).

4. PREDNOSTI I NEDOSTACI PROCESA AKREDITACIJE

Prilikom anketiranja ostavljena je mogućnost visokoškolskim ustanovama da iskažu svoje mišljenje o procesu akreditacije. Najbolji savjeti su uvijek od onih koji direktno rade i svakodnevno se susreću sa raznim problemima. Svako od ovih mišljenja bi tražilo poseban pristup i dublju analizu ukazanih mogućnosti ali i slabosti. Svako u ovim mišljenjima može da prepozna dio procesa za koji je odgovoran, te da preduprijedi moguće probleme, otkloni nedostatke i usavrši proces, kako bi na kraju svi doprinijeli konačnom cilju a to je kvalitetan proces akreditacije koji razvija i unapređuje kvalitet osiguranja visokog obrazovanja.

4.1. Prednosti procesa akreditacije po mišljenju ispitanika:

- Visokoškolske ustanove su u odgovorima i mišljenjima u provedenom anketiranju iskazale stav da je prednost akreditacije jedinstven sistem koji je formalizovan i koji se odvija na državnom nivou što opet doprinosi transparentnom, javnom i jasnom procesu. Standardizovanjem i normiranjem bitnih elemenata u području visokog obrazovanja postiže se harmonizacija i podižu institucionalne kompetencije. Koristi od ovakvog sistema su višestruke, odnosno doprinose otkrivanju onoga što se treba unaprijediti u radu visokoškolske ustanove. Prednost ovog sistema, koji se primjenjuje je i u razbijanju predrasuda o podjeli visokoškolskih ustanova na privatne i javne i usmjeravanju pažnje na to da se visokoškolske ustanove dijele na kvalitetne i nekvalitetne, odnosno na one koje jesu ili nisu implementirale određene standarde.
- Visokoškolske ustanove smatraju da je Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH dala ogroman doprinos svim

visokoškolskim ustanovama u državi Bosni i Hercegovini u pomaganju i savjetovanju visokoškolskih ustanova u smislu poboljšanja kvaliteta u svim aspektima kroz devet kriterija. To se postiglo konkretnim ukazivanjem na slabosti i konstruktivnim prijedlozima poboljšanja u ovoj oblasti i sveukupnog stanja, što je naposljetku i jedan od ciljeva akreditacijskog procesa. Time se dobija kvalitet više u obavljanju svih aktivnosti, te samom kvalitetu diploma visokoškolske ustanove.

- Po mišljenju anketiranih visokoškolskih ustanova jedna od najvećih prednosti akreditacije je pružanje alata tj. konceptualnog okvira visokoškolskim ustanovama, koji omogućava definisanje njihovih jakih i slabih strana i poredenje sa vodećim evropskim ustanovama. Na taj način se ustanove visokog obrazovanja podstiču da kontinuirano unapređuju svoj sistem kvaliteta u skladu sa evropskim standardima i time jačaju svoju konkurentsku prednost.

4.2. Nedostaci procesa akreditacije po mišljenju ispitanika

Proces akreditacije po mišljenju anketiranih visokoškolskih ustanova ima i određene manjkavosti koje bi se trebale otklanjati. Primjedbe se odnose na sporost procesa akreditacije i loša, nejasna saradnja između Agencija na nivou RS i BiH, što dovodi do problema pri upisu ustanove u Državni registar. Smatraju da akreditacija nema smisla sve dok politika vodi proces akreditacije i tek profesionalizovalo tijelo, može doprinijeti željenom kvalitetu.

- Izraženo je i mišljenje da Komisija stručnjaka treba imati detaljne obuke u organizaciji Agencije o upravljanju kvalitetom, sistemima upravljanja kvalitetom i samim kriterijima za akreditaciju. Naglašavaju da trebaju postojati jasne smjernice i tumačenja nalaza Komisije stručnjaka.
- Anketirane visokoškolske ustanove postavljaju pitanje da li zaista je kvalitet obrazovanja u Bosni i Hercegovini na željenom nivou? Ovakva dilema se ističe jer sve visokoškolske ustanove koje prošle proces akreditacije budu upisane u Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova. Prijedlog iz visokoškolskih ustanova koje su u existenciji u ovom anketiranju je da se na neki način odvoji kvalitet jedne visokoškolske ustanove od druge, jer su sada svi koji su akreditovani ocijenjeni kao apsolutno jednako kvalitetni. U ovoj je i stav

da nije postignut pravi cilj, a to je unapređenje kvaliteta, uz njihovu sugestiju da se trebaju provesti procedure u skladu sa propisanim normama po kojima ne moraju sve visokoškolske ustanove biti akreditirane ukoliko ne ispunjavaju uslove. Izraženo je i mišljenje da samo jedna Komisija stručnjaka treba da uradi akreditaciju na minimalno 10 visokoškolskih ustanova. Na taj način, takva Komisija stručnjaka bi mogla procijeniti i u skladu sa kriterijumima za akreditaciju rangirati visokoškolske ustanove.

- Mišljenja su da se slabost procesa akreditacije vidi u naglašavanju formalne i proceduralne dimenzije, a ne na suštini obrazovnog procesa na visokoškolskim ustanovama. Problem je i izostanak na elastičnosti postupnosti uslijed čega se određeni koraci u procedurama pojavljuju kao nepripremljeni, nedoređeni, nedovršeni, nejasni, itd. Slabost procesa akreditacije je i različit pristup u akreditiranju javnih i privatnih visokoškolskih ustanova, te smatraju da bi se trebalo mjeriti ujednaenim kriterijima.
- Visokoškolske ustanove predlažu formiranje jednog centralnog informacionog ureda koji bi bio na usluzi svim visokoškolskim ustanovama i servis za potrebe akreditacije a koji bi radio pri Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta, na državnom nivou.

5. ZAKLJUČAK

Analizirajući i odgovore iz upitnika o procesu akreditacije visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini, može se zaključiti da se proces akreditacije odvija u dobroj atmosferi međusobne saradnje i u dobroj komunikaciji. Primjećuje se i očit nezadovoljstvo jedne visokoškolske ustanove procesom akreditacije, te je potrebno da svi faktori procesa akreditacije još jednom razmotre svoje stavove i da pokušaju svaki put u ovom procesu da grade staze saradnje, komunikacije i međusobnog uvažavanja. Sam cilj procesa akreditacije treba posmatrati kao dodatnu pomoć visokoškolskim ustanovama da bolje prevazi u trenutne probleme u svom radu, da im se olakšaju radni procesi i da kvalitet obrazovanja bude na najvišem mogućem nivou. Svi faktori procesa akreditacije bi trebali biti saveznici u rješavanju problema a ne međusobno suprotstavljene strane.

Visokoškolske ustanove imaju priliku da iskoriste proces akreditacije za unapređenje vlastitih kvaliteta i takve mogućnosti bi trebali potpuno iskoristiti.

Visokoškolske ustanove najviše i stepen zadovoljstva pokazuju u odnosu Komisije stručnjaka, a nezadovoljstvo je iskazano u odnosom nadležnih obrazovnih vlasti, što je pokazatelj da visokoškolske ustanove i nadležne obrazovne vlasti moraju raditi na ostvarenju većeg stepena saradnje i međusobne komunikacije prihvatanja.

Ova analiza predstavlja okvirnu sliku trenutnog stanja u procesu akreditacije u Bosni i Hercegovini. Sastavljena je na osnovu prikupljenih informacija visokoškolskih ustanova i predstavlja početni korak u iznalaženju rješenja.

Na osnovu rezultata analize odgovora na pitanje o jasno definisanim procedurama akreditacije, postoje indicije da neki segmenti procedure ili akt nadležnih obrazovnih vlasti (kantonalni/entitetski) nije dovoljno jasan i precizan u definisanju procedure akreditacije.

Transparentan proces akreditacije visokoškolskih ustanova predstavlja osnovu za pojednostavljenje procedura usklađenih sa propisima svih nadležnih sudionika i ubrzanje akreditacije uz blagovremeno otklanjanje potencijalnih smetnji.

Dostupnost je u međusobnoj saradnji u procesu akreditacije pokazatelj koji ukazuje da je u ovom segmentu saradnje nadležnih obrazovnih vlasti i visokoškolskih ustanova u procesu akreditacije izgrađen dobar model i mogao bi biti osnova za poboljšanje i drugih segmenata ovog procesa.

Analiza odgovora anketiranih visokoškolskih ustanova pokazala je i da je potrebno poboljšati, otkloniti smetnje u procesu akreditacije za unapređenje, odnosno dodatno poboljšanje u saradnji, posebno na stručnoj komunikaciji.

Na osnovu ukupnih rezultata o zadovoljstvu saradnjom visokoškolskih ustanova i nadležnih obrazovnih vlasti u procesu akreditacije potrebno je uložiti više napora i pažnje kako bi se povećao stepen zadovoljstva. Posebno u segmentima stručnosti i ažurnosti.

Sastavni dio uspješnog procesa akreditacije je i organizacija procesa akreditacije visokoškolske ustanove. Ocjenjivalo se zadovoljstvo organizacijom procedura Agencije, nadležne obrazovne vlasti i Komisije stručnjaka.

Rezultati analiziranih odgovora pokazuju visok stepen potpunog i znatnog zadovoljstva organizacijom procesa akreditacije visokoškolskih ustanova. Najveći stepen iskazanog zadovoljstva odnosi se na Komisiju stručnjaka, a potom na Agenciju za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta. Nadležna obrazovna vlast je najslabije ocijenjena, što ukazuje na manjkavosti u ovom dijelu procesa i da je neophodno da nadležne obrazovne vlasti poboljšaju organizaciju procesa akreditacije.

Visokoškolske ustanove su najvećim dijelom potpuno i znatno zadovoljne radom Komisije stručnjaka. Naročito se ističe komunikacija kao uspješna, a visoko ocijenjena je i etičnost, tačnost i adekvatnost.